

Kübizm Akımı

Kübizm Nedir Ne Demektir Anlamı Tanımı

Kübizm, 20. yüzyılın başlarında Paris'in sanat çevrelerinde ortaya çıkmış sanat akımlarından biridir. **Kübizm akımı**, 1907 ile 1914 yılları arasında resim sanatında başladı, ancak etkisi sadece resimle sınırlı kalmadı, şiir, mimari ve diğer sanat dallarına da büyük bir etki yaptı. **Kübizm**, 20. yüzyılın resim sanatındaki en önemli akımlardan biri olarak kabul edilir. Bu akımın öncülerinden biri İspanyol ressam Pablo Picasso (1881-1973) ve diğeri de Fransız ressam Georges Braque (1882-1963) oldu.

Kübizm terimi, aslında ressam Henri Matisse'in, Braque'ın bir ev resmini (L'Estaque'ta Evler) alaya almak amacıyla kullandığı "kübik" tanımından türetilmiştir. Ancak akımın adı daha geniş bir kapsamda kabul görmüş ve kullanılmıştır. Eleştirmen Louis Vauxcelles (1870-1943) de bu terimi benzer bir anlamla kullanarak daha geniş bir kullanım alanına taşımış ve genel kabul görmesini sağlamıştır. Daha sonra, Guillaume Apollinaire (1880-1918) terimi "Kübist" olarak düzeltilmiştir.

Bu terim, aslında Fransızca'da geometrik bir şeklin adı olan "cube" kelimesinden türetilmiştir. Kübizm, sanat dünyasında dönemin geleneksel sanat anlayışına karşı çıkarak, nesnelere ve formları farklı açılardan ele alarak, onları kübik formlarla yeniden şekillendiren bir akım olarak öne çıkmıştır. Bu sanat akımı, sanat dünyasında derin bir etki bırakmış ve birçok sanatçıyı ilham almıştır.

Kübist resim, sanatın yüzeyinde derinlikten yoksun, düzlemsel imgeler oluşturmayı hedefleyen bir sanat akımıdır. Doğanın ve nesnelere temel yapısını değiştirerek, onları keskin ve geometrik formlarla sunar. Bu yaklaşım, geleneksel resim teknikleri olan perspektif, hacim, ışık-gölge kullanımı gibi kurallara karşı gelir. Geleneksel sanatın doğanın doğru bir yansıtılmasına odaklandığı taklitçilik anlayışının aksine, kübist resimde doğa çeşitli parçalara ayrılır ve her bir parça geometrik şekillerle yeniden yorumlanır, sonrasında ise bu parçalar yeniden bir araya getirilir. Bu nedenle her bir öğe, kendi başına bir kimlik taşır ve izleyiciye hem ayrı ayrı hem de resmin bütününde yarattığı kompozisyonun nasıl algılandığını düşünme fırsatı sunar.

Kübizm, geleneksel sanat kurallarından sapmadan da sanat yapılabileceğinin bir kanıtı olarak kabul edilir. Bu akım, yerleşik görsel teknikleri radikal bir şekilde sarsan ve temel değişikliklere yol açan yıkıcı bir sanat hareketi olarak diğer sanat disiplinleri için de yol açıcı olmuştur. Bu, geleneksel sanatın kalıplarını yıkmak isteyen ve yeni ifade yolları arayan şiiri de derinden etkilemiştir. Özellikle Guillaume Apollinaire, Max Jacob (1876-1944), Andre Salmon (1881-1969), Blaise Cendrars (1867-1961), Pierre Reverdy (1889-1960) gibi şairler, dönemin diğer edebi akımları olan dadaizm, fütürizm ve sürrealizm gibi hareketlerin içinde yer alarak, kübist estetiği şiirlerine uygulamışlardır. Bu yeni sanatsal yaklaşım, resim dışındaki sanat dallarına da yaratıcı bir enerji

getirmiş ve geleneksel sanat anlayışına meydan okumuştur.

Edebiyat ve Şiirde Kübizm Akımı

Guillaume Apollinaire, Andre Salmon, Max Jacob, Blaise Cendrars, Pierre Reverdy gibi dönemin önde gelen şairleri, 1905'ten sonra -bazıları kübizmin sadece resimle sınırlı olduğunu iddia etse de- Pablo Picasso ile kübizmin şiirde uygulanabilirliği konusunda farklı görüşler dile getirdiler. Gerçekte, bu etkileşimin karşılıklı olduğunu söylemek gerekir. Çünkü sanat tarihçileri, Picasso'nun sembolist bir tarz benimsemesinde, Guillaume Apollinaire, Louis Aragon (1897-1982), Max Jacob, Jean Cocteau (1889-1963), Paul Eluard (1895-1952) ve Andre Salmon gibi şairlerle sürekli temas halinde olmasının büyük bir etkisi olduğunu belirtirler.

Avangard sanatın öncüleri arasında yakın arkadaşlıkları bulunmakta ve geleneksel sanata karşı ortak bir tavır sergilemektedirler. Dolayısıyla, birbirlerinden etkilenmeleri kaçınılmazdır. Hatta bu genç şairler, Picasso'nun atölyesini sık sık ziyaret ettiği için Picasso, atölyesinin girişine "şairlerin buluşma noktası" yazmıştır. Özellikle Apollinaire'in, Picasso ile olan dostluğu daha belirgin bir şekilde öne çıkmaktadır ve hatta Apollinaire'in "**Kübizm Ressamları**" adlı bir çalışması bulunmaktadır. Sonuç olarak, bu karşılıklı etkileşim kübizmin şiirde uygulanmasını teşvik etmiştir ve kübizm, şiir ve resim arasında, ancak resmin ağırlıklı olarak kullanıldığı ortak bir yönetime dönüşmüştür.

Picasso ile kübizm sohbetlerine katılan ve kübizm resmini yakından takip eden Apollinaire, kübizmin önde gelen figürleri arasında lider olarak kabul edilirken, Andre Salmon'un çabalarının da kübizmin ilerlemesinde en az Apollinaire'in etkili olduğunu söylemek gerekir. Salmon, Apollinaire ve Max Jacob ile birlikte çıkardığı "Le Festin d'Esopé" adlı dergi ve 1905 yılında Paul Fort (1872-1960) ile birlikte çıkardığı "Vers et Prose" adlı dergi, kübizmle ilgili şairlerin eserlerini yayınladıkları önemli platformlardan biriydi.

Kübizm Akımının Özellikleri Nelerdir

1. Dünya Gözlemleniyor: Kübizm öncelikle resim için geliştirilmiş bir akım olsa da, şair için de

dünya gözleminin büyük önemi vardır. Apollinaire'e göre, şair hiçbir ayrıntıyı göz ardı etmez. Kalabalıklar, yıldızlar, denizler, uluslar gibi karmaşık sistemlerin yanı sıra, günlük yaşamın en sıradan olaylarına dikkat kesilir. Şair, gözlemlerini tek bir bütün halinde birleştirir ve parçalardan bir tüm oluşturur.

2. Şiirle Resim Yapma: Kübizm, algısal bütünü parçalara ayırırken ve bu ayrılmış öğeleri sıra dışı bir şekilde birleştirirken resimde ne yapıyorsa, yeni şiir de aynısını yapar. Ressamların çizgiler ve renklerle oluşturduğu görsel dünyayı, şairler kelimeler ve aralarındaki ilişkilerle yaratmaya çalışır. Bu, aslında sembolist şairlerin şiiri müziğe benzetme çabalarını hatırlatır. Kübizm şiirin resimle ilişkisi, şairleri resmin görselliğini yakalamaya yöneltmiştir.

Kübizm şiir, kelime ve biçimlerin düzenlenişinde dikey veya yatay düzenlemeler, çapraz ilişkiler ve simetri gibi öğelerle somut bir görüntü oluşturur. Bu tür şiir, sözcük ve biçimlerin serbestçe kullanıldığı non-figüratif bir resmin geometrik yapısına benzer. Örneğin, Blaise Cendrars, şiiri, cesur ve yenilikçi tekniklerle ifade edilen hareketi, birden fazla izlenimi aynı anda içeren karmaşık bir yapı içinde düzensiz ve sıra dışı bir ritimle iletmek olarak görür.

3. Akıl ve Mantiğin Reddi: Kübist şairler, sanatın anlamını oluştururken akıl ve mantığa başvurmayı reddederler. Onlara göre, şiir akıl ve mantıkla sınırlanmamalıdır çünkü bu duyguları ve hayalleri kısıtlayıcı bulurlar. Akıl, sanatsal yaratımın sınırlarını çizer ve taklit veya natüremort gibi geleneksel sanatı teşvik eder. Kübizm gibi marjinal bir akımın ortaya çıkışıyla birlikte, akla karşı bir tavır gelişmiştir.

Kübist şairler, akıl ve mantığın baskısından kurtulmak için çabalarlar. Onlara göre, söylenmemiş ve görülmemiş olanı ifade etmek için akıl değil, hayal gücü gereklidir. Kübist şairler, bu hayal gücünü kullanarak cesur ve çarpıcı çağrışımları bir araya getirir ve hareketleri ve olayları yeniden canlandırır. Bu nedenle, şairler için hayal gücü, yeni deneyimler ve duyguların kaynağıdır.

4. Söz Dizilimi ve Sözcüklerin Bozulması: Bu dönemin akımları, geleneksel dil bilgisi kurallarını büyük ölçüde ihlal edildiği bir dil kullanır. Kübizm gibi akımlar, cümleleri geleneksel yapıdan farklı bir şekilde oluşturur. Bu şekilde, alışılmış güzellik anlayışını değiştirirler. Sözcükler sıklıkla geleneksel anlamlarının dışında veya tamamen farklı bir bağlamda kullanılır. Dilbilgisel kuralların ihmal edildiği ve noktalamanın önemsenmediği bir dil kullanılır. Bu, şairlere yeni bir estetik ifade biçimi sağlar.

5. Kolaj: Kübist ressamlar, rastgele veya düzenli olarak gazete parçaları, kibrit kutuları gibi nesnelere resimlerine montaj yaparak yeni bir görüntü oluşturur. Benzer bir yaklaşımı kübist şairler, insanların konuşmaları, reklam sloganları ve reçeteler gibi metinleri şiirlerinde kullanarak uygularlar. Dadaizm da bu yöntemi benimser.

Kübizm Akımının Temsilcileri

Guillaume Apollinaire (1880-1918): Wilhelm Apollinaris de Kostrowitzky adıyla da bilinen Apollinaire, kısa bir yaşama sahip olmasına rağmen, görüşleri, teorik yazıları ve sanatsal etkinlikleriyle büyük bir etki yaratmıştır. Sanatın öncü akımlarının birçoğunda yer almış ve kübist akımın hem resimde hem de edebiyatta estetik ilkelerini şekillendirmeye katkı sağlamıştır.

“Kübist Ressamlar” adlı çalışması ile kübistlerin tanınırlığını artırmış, aynı zamanda orfizm akımının da öncüsü olmuştur. Fütüristlerle yakın bir ilişki içindeyken, savaşın imgeleriyle dolu “Calligrammes” (Kaligramlar) adlı şiirlerini yayımlamış ve sürrealizmin öncülerinden biri olarak kabul edilmiştir. Apollinaire'in eserleri arasında “Kokuşmuş Büyücü,” “Dinsiz ve Şürekası,” “Hayvan Öyküleri,” “Katledilen Şair” ve “Tiresias'ın Memeleri” gibi önemli eserler bulunmaktadır.

Jean Cocteau (1889-1963): Jean Cocteau, şair, yazar, film yönetmeni ve aktör olarak çeşitli yetenekleriyle tanınan bir Fransız sanatçıdır. Picasso, Amedeo Modigliani gibi ressamlarla yakın ilişkiler kurduğu gibi Max Jacob, Apollinaire ve Raymond Radiguet gibi yazarlarla da dostluklar kurmuştur. Radiguet'nin ölümünden sonra uyuşturucu kullanmaya başladığı söylenir.

Cocteau'nun eserlerinde sıkça karşılaşılan bir melek ile çatışma teması, uzun şiiri "L'ange Heurtebise" (1925) ile başlar ve daha sonraki eserlerinde de tekrarlanır. Cocteau'nun "La Voix humaine" (İnsan Sesi, 1940) ve "L'Aigle a deux tetes" (İki Başlı Kartal, 1949) gibi eserleri Türkçe'ye çevrilmiştir. Ayrıca, ilk filmi "Le Sang d'un poète" (1930) ile sinema dünyasına adım atan sanatçının diğer önemli çalışmaları da bulunmaktadır, bunlardan biri "Saatli Bomba" (1930) olarak kabul edilir.

Andre Salmon (1881-1969): Andre Salmon, Apollinaire ile birlikte kübik şiirin önde gelen savunucularından biridir. Şairlikten ziyade yazar, romancı ve eleştirmen olarak da tanınır. Picasso, Max Jacob ve Apollinaire gibi dönemin birçok sanatçısıyla yakın ilişkisi vardır. Salmon, diğer kübist şairlere göre daha az tanınmasına rağmen oldukça verimli bir sanatçıdır. Bazı eserleri arasında "Poèmes," "Vers et prose" (1905), "Peindre" (1921), "Odeur de poésie" (1944) ve "Saint André" (1936) bulunur.

Max Jacob (1876-1944): Jacob, Pablo Picasso, Juan Gris ve Apollinaire gibi sanatçılarla yakın bir dostluğa sahiptir ve hem kübizmin hem de sürrealizmin etkisinde kalmıştır. Din değiştiren Jacob, bu dönüşümün getirdiği psikolojik ve sosyolojik baskılarla mücadele etmiştir. Bazı eserlerinde bu içsel mücadeleye odaklanmış ve korkularını yansıtmıştır. Şiirlerinde gerçeküstüçülük ve mizah ön plandadır ve en önemli şiirlerini sürrealizm bağlamında yazmıştır. "Zar Kutusu," "Merkez Laboratuvarı" ve "Genç Bir Şaire Öğütler" gibi eserler bu dönemin öne çıkanlarıdır.

Blaise Cendrars (1887-1961): Gezgin ve maceraperest bir şair ve yazar olan Cendrars, şiirlerinde hareketli ve riskli bir yaşam tarzını anlatmıştır. Kendine özgü bir şiir tarzı geliştirmiştir ve "New York'ta Paskalya" (1912) ve "Transsibirya'nın ve Fransalı Küçük Jeanne'in Öyküsü" (1913) gibi eserlerinde seyahat yazısı ve ağıt türlerini bir araya getirmeye çalışmıştır. Ayrıca "L'Or" (Altın, 1925), "Vie Dangereuse" (Tehlikeli Yaşam, 1938) ve "Bourlinguer" (Dolaşmak, 1948) gibi romanları

da bulunmaktadır.